

Programma:

Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse filosofie: Over diversiteit, menswaardigheid en vormen van bestuur

Datum: 19 juli t/m zondag 23 juli 2023.

Docent: Renate Schepen

Gast sprekers: Henk Haenen, Wil Heeffe, Juul van der Laan, Marthe Kerkwijk

Woensdag 19 juli	Diversiteit, gelijkwaardigheid en menswaardigheid
09.45 uur	Aankomst met koffie/thee
10.30 uur	Kennismaking en introductie: diversiteit, tijd en menswaardigheid
11.30 uur	Koffie/thee
11.45 uur	Afrikaanse filosofie en omgaan met verschillen: Sophie Oluwole Klassieke Afrikaanse filosofie, binaire complementariteit en het waarderen van verschillen vs. oppositioneel denken. De Nigeriaanse filosoof Sophie Oluwole toont in haar werk de overeenkomsten en verschillen van tijdgenoten Socrates en Yoruba filosoof Orunmila.
13.00 uur	Lunch
Vanaf 14.00 uur	Mogelijkheid tot inchecken op de hotelkamer
14.30 uur	Vrouwelijke Afrikaanse filosofen over gelijkwaardigheid en het erkennen van kennis
16.00 uur	Koffie/thee
16.15 uur	Gastdocent Marthe Kerkwijk over het rationalisme van de Ethiopische filosoof Zera Yacob (1599-1692) In 1667 schreef Zera Yacob een kort document met de titel <i>Hatata</i> . Het is tegelijkertijd de eerste autobiografie en het eerste filosofische essay in sub-sahara Afrika. In dit essay zoekt hij naar een rationele grond voor zijn geloof in God. Als methode gebruikt hij radicale twijfel, zoals zijn tijdgenoot Descartes (1596-1650) dat ook deed. Beide filosofen wisten niet van elkaars bestaan, maar de overeenkomsten zijn opvallend. De vragen die Yacob stelt – 'hoe kunnen we iets zeker weten? Hoe kunnen we weten wat moreel goed is?' – kennen we uit de moderne westerse kennisleer. Kan de moderniteit op verschillende plekken tegelijk ontstaan? Yacob biedt ons een uniek kijkje in de moderne Afrikaanse filosofie in de vroegmoderne tijd.
17.30 uur	Aan de bar
18.00 uur	Diner
20.00 uur	Dialoog
21.30 uur	Einde programma van dag 1 / aan de bar

Donderdag 20 juli	Menswaardigheid en kennis erkennen met gastdocent Henk Haenen en film Multiverse van Juul van der Laan
Vanaf 07.00 uur	Ontbijt
09.30 uur	Ubuntu filosofie Mogobe Ramose Ramosé doceerde aan universiteiten in België, Nederland, Zimbabwe, Ethiopie en Zuid-Afrika. In 2014 heeft Ubuntu de prijs voor het beste filosofieboek in Afrika gewonnen (Nigerian Philosophical Association). Vanuit deze filosofie leren we o.a. over menswaardigheid en eco-humanisme.
11.00 uur	Koffie/thee
11.15 uur	Het erkennen van kennis: o.a. Walter Mignolo (Argentinië) en Boaventura de Sousa Santos (Portugal)
12.30 uur	Lunch
14.00 uur	Gastdocent Henk Haenen over Anton Wilhelm Amo (lichaam-geest) Amo Afer, een Afrikaan van Ghanese afkomst, promoveert in 1734 aan de Universiteit van Halle op een studie over Descartes. Hij gaat daarbij kritisch in op de verhouding lichaam-geest, zoals Descartes die voorstelt.
15.30 uur	Koffie/thee
15.45 uur	Gastdocent Henk Haenen over Anton Wilhelm Amo (menswaardigheid) Amo's boek <i>De rechten van de zwarten in Europa</i> wordt door Verlichtingsfilosofen als Christian Wolff in het discours over menselijke waardigheid hoog gewaardeerd. Ook de bekende verlichte vorst Frederik de Grote van Pruisen is met Amo Afer goed bekend en nodigt hem uit aan zijn hof adviseur te worden. We bespreken Amo's betekenis voor het besef van universele menselijke (gelijk)waardigheid.
17.00 uur	Aan de bar
18.00 uur	Diner
20.00 uur	Film Multiverse met gesprek met filmdirector Juul van der Laan
21.30 uur	Einde programma van dag 2 / aan de bar

Vrijdag 21 juli	Menswaardigheid en belichaamde filosofie
Vanaf 07.00 uur	Ontbijt
09.30 uur	Menswaardigheid bij Poma de Ayala (Peru) en Sor Juana Inez de la Cruz (Mexico) Begin 20ste eeuw raken opvattingen over goed bestuur van de Incas bekend door ontdekking van het manuscript van Poma de Ayala. In het denken van deze filosoof staat menswaardigheid centraal. Poma de Ayala leefde in dezelfde tijd als Descartes. In de poëzie van Sor Juana de la Cruz (c.1651 -1695) ligt filosofische kennis besloten over menswaardigheid en gelijkwaardigheid.
11.00 uur	Koffie/thee
11.15 uur	Belichaamde filosofie en poëtisch filosoferen: Maria Zambrano de Spaanse filosoof die als vluchteling in Mexico verbleef en daar vanuit haar ervaring werken schreef die een andere manier van filosoferen nastreven 'filosofia poetica'. Haar eigen ervaring als vluchteling in verschillende Latijns-Amerikaanse landen, maakte haar bewust dat er

	behoefte was aan een nieuwe filosofische taal, die het denken dichter bij het leven bracht.
12.30 uur	Lunch
14.00 uur	Inleiding: Pre-Columbiaans denken Door het denken van Maya's, Inca's en Azteken te bestuderen, krijgen we andere inzichten over goed bestuur en onze verhouding tot de natuur.
15.30 uur	Koffie/thee
15.45 uur	Ervaren van anders filosoferen
17.00 uur	Aan de bar
18.00 uur	Diner
20.00 uur	Film/gesprek
21.30 uur	Einde programma van dag 3 / aan de bar

Zaterdag 22 juli	Ethisch denken en goed bestuur met gastdocent Wil Heffer Latijns_Amerikaanse filosofie door de tijd
Vanaf 07.30 uur	Ontbijt
09.30 uur	Vervolg pre-columbiaans denken
11.00 uur	Koffie/thee
11.15 uur	Latijns-Amerikaanse filosofie: bevrijdingsfilosofie Enrique Dussel met gastdocent Wil Heffer Enrique Dussel (Argentinië 1934) is een pleitbezorger van bevrijdingsfilosofie. Deze filosofie bepleit een ethiek en politiek die zijn gebaseerd op ecologische denken. Het is een kritiek op kolonialisme, imperialisme en onrechtvaardigheid.
12.30 uur	Lunch
14.00 uur	Vervolg Latijns-Amerikaanse filosofie met Wil Heffer
15.30 uur	Koffie/thee
15.45 uur	Ervaren van filosoferen met alle zintuigen
17.00 uur	Aan de bar
18.00 uur	Diner
20.00 uur	Film
21.30 uur	Einde programma van dag 4 / aan de bar

Zondag 23 juli	Nieuwe kennis borgen
Vanaf 07.30 uur	Ontbijt en uitchecken
09.30 uur	Wandeling met vraag
11.00 uur	Koffie/thee
11.15 uur	Samenvatting en terugblik (in dialoog)
12.30 uur	Lunch
Aansluitend	Einde cursus